

การออกแบบศูนย์การเรียนรู้ประมงพื้นบ้านบึงหนองสีดา
ตำบลสามพวง อำเภอคีรีมาศ จังหวัดสุโขทัย

Development of Nong Sida Inland Fisheries Learning Center, Sam Phuang Subdistrict, Khiri
Mat District, Sukhothai Province.

สุวิชา เบญจพร* และ ชาญวิทย์ พงษ์ชัยญะวิริยา

Suwicha Benjaporn* and Chanvit Phongthanyaviriya

คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยรังสิต ปทุมธานี ประเทศไทย

Faculty of Architecture, Rangsit University, PathumThani, Thailand

* Corresponding author, E-mail: suwicha.b@rsu.ac.th

บทคัดย่อ

การพัฒนาปรับปรุงพื้นที่รอบบึงหนองสีดา ต. สามพวง อ. คีรีมาศ จ.สุโขทัย เป็นโครงการที่ขึ้นเกิดจากความร่วมมือระหว่างเทศบาลตำบลสามพวง ร่วมกับคณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยรังสิต เพื่อออกแบบปรับปรุงพัฒนาพื้นที่โดยรอบบึงหนองสีดาโครงการนี้มุ่งเน้นเพื่อพัฒนาพื้นที่รองรับกิจกรรมที่หลากหลาย ได้แก่ การประชุมสัมมนา กิจกรรมสันทนาการ และศูนย์การเรียนรู้ประมงน้ำจืด วิธีการศึกษาเริ่มต้นด้วยการสำรวจศึกษาข้อมูลปฐมภูมิประกอบด้วยข้อกำหนดของโครงการ บริบทที่ตั้ง และการสัมภาษณ์ผู้ที่เกี่ยวข้อง จากนั้นศึกษาข้อมูลทุติยภูมิจากฐานข้อมูลออนไลน์ โดยวัตถุประสงค์หลักในการปรับปรุงพื้นที่รอบอ่างเก็บน้ำหนองสีดาเพื่อสนับสนุนกิจกรรมการเรียนรู้ด้านการประมงและส่งเสริมการท่องเที่ยวในพื้นที่ กระบวนการศึกษาค้นคว้าเริ่มจากการวิเคราะห์ความต้องการของชุมชน และบริบทของพื้นที่ตามทฤษฎีจินตภาพของเมือง เพื่อสังเคราะห์เป็นงานออกแบบสถาปัตยกรรมผลงานที่ได้แสดงให้เห็นถึงเอกลักษณ์ของท้องถิ่นที่ถูกนำมาประยุกต์เข้ากับงานออกแบบสถาปัตยกรรมโดยสามารถแบ่งออกเป็น 5 ส่วน ได้แก่ อาคารต้อนรับพื้นที่การค้าศูนย์การเรียนรู้ประมงน้ำจืดพื้นที่พื้ปะ และพื้นที่พักผ่อนหย่อนใจ บทสรุปของการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้แสดงผลลัพธ์การออกแบบที่ถูกคาดหวังว่าโครงการจะเป็นศูนย์การเรียนรู้ประมงพื้นบ้านที่มีเอกลักษณ์ท้องถิ่น ซึ่งสามารถสนับสนุนกิจกรรมสาธารณะและส่งเสริมการท่องเที่ยวตำบลสามพวง อำเภอคีรีมาศ จังหวัดสุโขทัย

คำสำคัญ: ศูนย์เรียนรู้ประมงน้ำจืด บึงหนองสีดา สามพวง

Abstract

The development of the area around Nong Sida reservoir, Sam Phuang Subdistrict, Khiri Mat District, Sukhothai Province was a coordinated project originating from Sam Phuang subdistrict municipality and the Faculty of Architecture, Rangsit University. This project focused on land-used development for multi-proposes which were meetings, seminars, recreational activities, and inland fisheries learning center. This study started with surveying the primary data which included the project requirement, existing context, and interview. Then, the secondary sources were from online database. This project aimed to improve the areas around Nong Sida reservoir, in order to support activities of fisheries learning and promote tourism in the area. The process was conducted by analyzing and synthesizing the community's need with the local context analysis based on the theoretical image of the city. The results showed the local identity was integrated into architectural design, which could be divided in five parts: the reception building, commercial area, inland fisheries learning center, meeting, and recreation areas. To conclude, this project anticipated to represent a uniquely local fisheries learning center to support the locally public activities, and to promote tourism in Sam Phuang Subdistrict, Khiri Mat District, Sukhothai Province.

Keywords: inland fisheries learning center, Nong Sida reservoir, Sam Phuang sub-district.

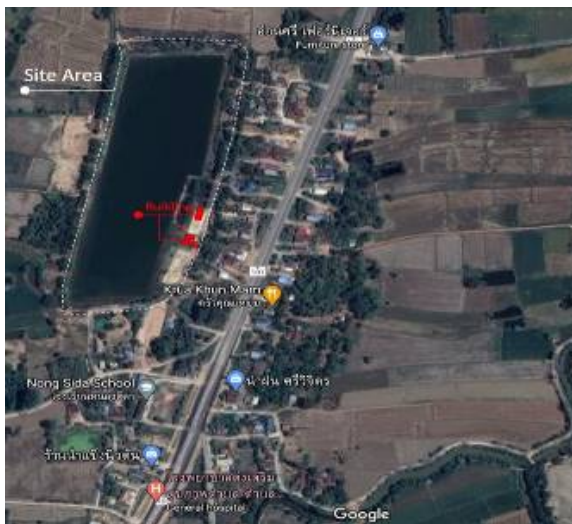
1. บทนำ

บึงหนองสีดา เป็นหนองน้ำแห่งเดียวที่อยู่ในเขตตำบลสามพวง อำเภอคีรีมาศ จังหวัดสุโขทัย ในสมัยก่อนนั้นพื้นที่แห่งนี้เคยมีลำคลองไหลผ่านซึ่งอุดมไปด้วยปลาหลากหลายชนิด จึงทำให้ชาวบ้านได้ใช้ลำคลองแห่งนี้ในการประกอบอาชีพเกษตรกรรมเพื่อเลี้ยงท้องปากของตน โดยในทุกวัน โคนชาวบ้านจะรวมตัวกันเพื่อช่วยจับปลาและแบ่งปันโดยใช้แหหรือปลาเป็นพวงและทำการแจกจ่ายให้กับชาวบ้านกันคนละ 3 พวง จึงทำให้สิ่งนี้กลายเป็นที่มาของชื่อหมู่บ้านและตำบลถึงปัจจุบันนี้ (องค์การบริหารส่วนตำบลสามพวง, 2564) พื้นที่แห่งนี้ได้จัดไว้เป็นพื้นที่สำหรับตกปลาและนันทนาการสำหรับชาวบ้านภายในตำบลสามพวง (จินตนา บุญทองช่วย, 2561) โดยภายในบึงหนองสีดา มีพื้นที่ขนาดรวมทั้งสิ้น 70 ไร่ และล้อมรอบไปด้วยไร่นารวมถึงอาคารพักอาศัยบางส่วนของชาวบ้านโดยรอบ โดยเส้นทางเข้าเชื่อมติดกับถนนทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 101 ซึ่งเป็นเส้นทางที่สามารถเข้าถึงได้จากเส้นทางถนนสายหลัก

ผลจากการตรวจสภาพของพื้นที่โดยใช้ทฤษฎีจินตภาพของเมือง (Lynch, 1977) พบว่าจินตภาพของพื้นที่แห่งนี้ขาดการดูแลทางกายภาพที่เหมาะสมทำให้เกิดการขาดแคลนของปลาที่อยู่ในบึงหนองสีดาแห่งนี้ เนื่องจากการจับปลาโดยไม่คำนึงถึงความเหมาะสม จนเกิดการถูกล่อลวงรังฟุ่มไม้สูง พื้นดินแห้งแล้ง ต้นไม้เหี่ยวเฉา และมีอาคารเก่าที่ได้อาจแสดงเป็นสัญลักษณ์วงกลมสีแดงตั้งอยู่ในด้านข้างบึงหนองสีดาที่ไว้สำหรับนันทนาการชุมชนซึ่งเป็นจุดที่สามารถมองเห็นเป็นจุดสังเกต (Landmark) ดังที่แสดงในรูปที่ 1 อาคารเก่าเหล่านี้มีสภาพที่ทรุดโทรมเนื่องจากขาดการดูแลเป็นระยะเวลานานทำให้มีโครงสร้างที่มีสภาพชำรุดโดยอาคารมีพื้นที่ถูกปลูกไว้ด้วยคอนกรีตเสริมเหล็ก ซึ่งจาก

การศึกษาพบว่าอาคารเหล่านี้ไม่สามารถนำมาปรับปรุงตอบสนองต่อความต้องการ ในกิจกรรมทางท้องถิ่นต้องการได้ จึงมีความจำเป็นที่จะต้องรื้อถอนออกและปรับปรุงเพื่อสร้างอาคารที่มีความแข็งแรงและรองรับความต้องการของกิจกรรมที่เกิดขึ้นได้ในอนาคต ส่วนเส้นทางภายในพื้นที่ (path) มีการเข้าถึงได้ยากเนื่องจากสภาพพื้นที่ที่ถูกปล่อยให้รกร้างไว้ รวมถึงพื้นที่ที่มีขนาดไม่สม่ำเสมอทำให้การใช้งานยากยิ่งขึ้น อีกทั้งพื้นที่โล่งจุดชุมทาง (Node) ที่นำมาสร้างเป็นพื้นที่จอดรถหรือจัดกิจกรรมนันทนาการก็มีสภาพไม่สมบูรณ์รกร้าง

รูปที่ 1 ภาพพื้นที่รอบบึงหนองสีดา

ที่มา : ภาพถ่ายทางอากาศ พ.ศ. 2564 Google Maps

รูปที่ 2 ภาพพื้นที่รอบบึงหนองสีดา

ที่มา : ภาพถ่ายจากคณะผู้วิจัย 2564

ด้วยเหตุนี้ทำให้สามารถสรุปผลได้ว่า พื้นที่แห่งนี้จำเป็นต้องทำการปรับปรุงพัฒนาพื้นที่ โดยคำนึงถึงความต้องการ ข้อจำกัดของพื้นที่ นโยบายของท้องถิ่นและข้อจำกัดของโครงสร้างอาคารมาประยุกต์ เพื่อสร้างสถาปัตยกรรมโดยดึงเอาความเป็นอัตลักษณ์ของสามพวง ซึ่งมีความหมายโดยอ้างอิงจากประวัติความเป็นมาของตำบลสามพวงที่เกี่ยวข้องกับการแจกจ่ายให้ชาวบ้านในวันโกนด้วยจำนวน ปลาสามพวง โดยนำมาประยุกต์ในการออกแบบสถาปัตยกรรมให้เป็นอัตลักษณ์ของสามพวงแห่งนี้ ซึ่งการปรับปรุงพัฒนาพื้นที่แห่งนี้จะเป็นพื้นที่ศึกษาการเรียนรู้ประมงพื้นถิ่น พื้นที่สำหรับนันทนาการเพื่อรองรับทั้งชาวบ้านและทางเทศบาลของท้องถิ่น รวมถึงพื้นที่รองรับการท่องเที่ยว เพื่อตอบสนองให้ชาวบ้านในชุมชนแห่งนี้ได้ทำการค้าภายในพื้นที่สร้างเพื่อสันตนาการรองรับไว้และก่อให้เกิดผลประโยชน์ส่วนรวมของชาวบ้านในการค้าขายและส่งเสริมให้นักท่องเที่ยวเข้ามาศึกษาถึงวิถีชีวิต โดยได้รับความร่วมมือร่วมกับทางเทศบาลตำบลสามพวงในการดูแลอย่างเหมาะสมและถูกต้องตามหลักปฏิบัติของทางราชการ

2. วัตถุประสงค์

บทความนี้นำเสนอการปรับปรุงพัฒนาพื้นที่ โดยจากนโยบายของท้องถิ่นและความต้องการของคนในพื้นที่สามารถกำหนดวัตถุประสงค์ได้ดังนี้:

- 1) เพื่อศึกษาความเป็นมารวมทั้งวิเคราะห์ความต้องการของชุมชน
- 2) เพื่อปรับปรุงพัฒนาพื้นที่โดยรอบบึงหนองสีดา สำหรับกิจกรรมนันทนาการ สันทนาการของชุมชนตำบลสามพวง อำเภอกีรีมาศ จังหวัดสุโขทัย
- 3) เพื่อเสนอแนะแนวทางการออกแบบอาคารศูนย์การเรียนรู้ประมงพื้นถิ่นที่มีอัตลักษณ์เฉพาะของท้องถิ่น ตำบลสามพวง อำเภอกีรีมาศ จังหวัดสุโขทัย
- 4) เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวในพื้นที่ตำบลสามพวง อำเภอกีรีมาศ จังหวัดสุโขทัย

3. วิธีดำเนินงานวิจัย

การศึกษาครั้งนี้เป็นวิธีการดำเนินการในลักษณะของการวิจัยจากบริบทพื้นที่ โดยค้นคว้าข้อมูลกรณีศึกษาที่มีความสอดคล้องภายในระดับจังหวัดเพื่อนำไปสู่การออกแบบ โดยขั้นตอนในการดำเนินงานมีดังนี้:

3.1 การศึกษาข้อมูลปฐมภูมิ โดยลงสำรวจพื้นที่ ถ่ายภาพ วัดขนาดอาคารเก่าของพื้นที่ และสัมภาษณ์ข้อมูลในพื้นที่กับทางหน่วยงานในตำบลถึงแนวทางการพัฒนาของพื้นที่ ความต้องการของชุมชน ปัญหาที่เกี่ยวข้องกับพื้นที่เพื่อนำไปศึกษาและเป็นข้อมูลในการออกแบบพัฒนาพื้นที่

3.2 การศึกษาข้อมูลทุติยภูมิ โดยนำข้อมูลในเครือข่ายออนไลน์ทางตำบลจากประวัติของภายในพื้นที่ชุมชน อดีตสู่ปัจจุบัน การดึงเอาภาพถ่ายทางอากาศจาก โปรแกรม Google Earth เพื่อนำมาดูถึงขนาดของพื้นที่เพื่อศึกษาพื้นที่วางผังให้มีการใช้งานอย่างมีประสิทธิภาพ รูปแบบสถาปัตยกรรมที่มีความเกี่ยวข้องกับภายในตำบลรวมถึงขั้นตอนการดำเนินการก่อสร้าง วัสดุและเทคโนโลยีที่จำเป็นต้องใช้ในการก่อสร้าง

3.3 การศึกษาถึงพื้นที่โครงการ โดยคำนึงหลังจากที่ดำเนินการบูรณะให้เป็นผังพื้นที่ผ่านการศึกษาวิเคราะห์และสังเคราะห์นั้นได้มีการเพิ่มการใช้สอยของพื้นที่มากขึ้นอย่างไร โดยใช้ทฤษฎีจินตภาพของเมือง

3.4 การวิเคราะห์ข้อมูลความต้องการและข้อมูลทางกายภาพของที่ตั้ง ความสำคัญและคุณค่าความต้องการพื้นที่ใช้สอยที่แบ่งเป็นสัดส่วน วิธีการและเทคนิคในการก่อสร้างรวมถึงความเป็นไปได้ในการก่อสร้างโดยอ้างอิงกับกฎหมาย และนโยบายของท้องถิ่น เพื่อนำไปสู่การสังเคราะห์ให้เกิดเป็นรูปแบบของสถาปัตยกรรม

3.5 การสังเคราะห์ให้เกิดในรูปแบบของสถาปัตยกรรมเพื่อรองรับความต้องการของพื้นที่ภายในโครงการที่วางผังไว้

4. ผลการวิจัยและอภิปรายผล

4.1 ลักษณะในทางกายภาพของพื้นที่บึงหนองสีดา มีพื้นที่ขนาด 70 ไร่ โดยที่ภายในมีบึงน้ำขนาดใหญ่ที่มีถนนดินรอบบึง และอาคารเก่าที่ไม่มีระเบียบสภาพทรุดโทรม มีพื้นที่โล่งด้านหน้าอาคารที่ไว้ใช้สำหรับจอด

ยานพาหนะได้ และริมบึงมีกระชังปลา 1 ชุดที่วางเอาไว้โดยที่ห่างจากตัวอาคารเก่าที่ระยะทางประมาณ 300 เมตร บึงแห่งนี้แหล่งน้ำที่มีขนาดใหญ่ที่สุดในตำบลสามพวง อีกทั้งทางเทศบาลยังได้มีการปล่อยสัตว์น้ำลงในบึงแห่งนี้ไว้เป็นจำนวนมาก สำหรับเพิ่มปริมาณทรัพยากรสัตว์น้ำและเพื่อเพิ่มผลผลิตจากการทำประมงพื้นบ้านให้สมาชิกชุมชนตำบลสามพวง ดังนั้นนโยบายของเทศบาลตำบลสามพวงจึงมีเป้าหมายในการพัฒนาพื้นที่หนองสิดาแห่งนี้ให้ชุมชนได้รับผลประโยชน์ทั้งในด้านการท่องเที่ยว ด้านการค้าขายผลิตภัณฑ์ประมง และเป็นพื้นที่พักผ่อนของคนในชุมชน แต่อย่างไรก็ตามผลจากการลงสำรวจลักษณะทางกายภาพของพื้นที่ทำให้ทราบถึงสภาพบริบทของพื้นที่ซึ่งตั้งอยู่ห่างจากถนนสายหลักประมาณ 100 เมตรรวมถึงเส้นทางเข้าถึงที่มีแนวต้นไม้ในพื้นที่ส่วนบุคคลปิดกั้น ทำให้จุดสังเกตภายในพื้นที่ (Landmark) ไม่ชัดเจน รวมถึงความกว้างของเส้นทางหลัก (path) ที่ใช้เป็นทางเข้าสู่โครงการมีขนาดเล็กจนทำให้ไม่เป็นที่สังเกตของผู้คน ดังที่แสดงในรูปที่ 3

รูปที่ 3 ภาพพื้นที่รอบบึงหนองสิดาในปัจจุบัน
ที่มา : ผลจากการวิเคราะห์จินตภาพโดยผู้วิจัย

รูปที่ 4 ภาพพื้นที่จินตภาพรอบบึงหนองสีดา
ที่มา : ผลจากการวางแผนผังโครงการ โดยผู้วิจัย

โดยแนวคิดในการออกแบบผังพื้นที่ภายในโครงการ เริ่มจากการกำหนดการวางแผนผังพื้นที่ภายในโครงการหรือตอนอาคารเก่าภายในโครงการบางส่วนในบริเวณวงกลมสีเหลืองเลขที่ 2 ดังที่แสดงในรูปที่ 3 เพื่อปรับเปลี่ยนทัศนียภาพให้สอดคล้องร่วมกับแนวทางการออกแบบของโครงการเพื่อบูรณะให้เป็นอาคารที่มีความเป็นอัตลักษณ์ของตำบลสามพวง ในส่วนบริเวณพื้นที่วงกลมสีขาว 1 จะนำมาปรับปรุงเพื่อเป็นพื้นที่จอดรถสำหรับรองรับผู้คนที่เข้ามาภายในโครงการ อีกทั้งเพิ่มพื้นที่สำหรับนันทนาการที่มีสถาปัตยกรรมสอดแทรกเข้าไป เช่น พื้นที่ต้อนรับ พื้นที่เชิงพาณิชย์ พื้นที่ศึกษาการประมงน้ำจืด พื้นที่สำหรับรักษาอบรมภายในชุมชน และ พื้นที่สำหรับพักผ่อน ดังที่แสดงในรูปที่ 3 ต่อไปนี้

4.2 การวิเคราะห์จินตภาพของพื้นที่เพื่อนำไปสู่แนวทางพัฒนาการวางแผนผังและการออกแบบบึงหนองสีดา เพื่อให้สอดคล้องกับการพัฒนาพื้นที่ส่งเสริมให้เป็นศูนย์การเรียนรู้ประมงพื้นถิ่นและการท่องเที่ยวภายในตำบลสามพวง โดยเสนอแนวทางทางแก้ปัญหาทางจินตภาพสถาปัตยกรรมเบื้องต้นทั้งหมดได้ 6 โซน ดังที่แสดงในรูปที่ 4 โดยเรียงลำดับจากหมายเลข 1 พื้นที่ต้อนรับ 2 พื้นที่เชิงพาณิชย์ 3 พื้นที่ประมงน้ำจืด 4 พื้นที่ประชุม 5 พื้นที่พักผ่อน และพื้นที่สาธารณะ โดยจะหมายถึงภาพรวมของพื้นที่บึงหนองสีดาแห่งนี้

รูปที่ 5 อาคารเก่าก่อนบูรณะ
ที่มา : ภาพถ่ายจากคณะผู้วิจัย 2562

รูปที่ 6 อาคารหลังบูรณะ
ที่มา : ผลงานออกแบบสถาปัตยกรรมโดยผู้วิจัย

4.2.1 แนวคิดในการออกแบบอาคารสถาปัตยกรรมพื้นที่ 1 โดยอยู่ตรงเลข 2 จากรูปที่ 3 จากการสำรวจอาคารเดิมพบว่าสภาพในปัจจุบันของอาคารมีโครงสร้าง 1 ชั้นและเป็นโครงสร้างที่สร้างด้วยปูนทั้งหมด ภายใต้มิพื้นที่เต็มไปด้วยสิ่งของที่ถูกละทิ้งให้รกรกร้าง ถูกทิ้งรกร้างโดยที่มีประตูทรงเหล็กในการปิดตัวอาคารไว้ ดังที่แสดงในรูปที่ 5 ซึ่งจากการตรวจสอบพบว่า สภาพของอาคารมีสภาพที่ไม่แข็งแรงและมีความจำเป็นที่ต้องทำการรื้อถอนออกเพื่อไม่ให้เกิดอันตรายต่อผู้คนที่ภายใน โครงการ และดำเนินการก่อสร้างใหม่เพื่อให้ถูกต้องเป็นไปตามหลักการวิศวกรรมและการก่อสร้างอาคาร ในการออกแบบได้นำข้อมูลที่มีความเกี่ยวข้องกับประวัติศาสตร์และประมงน้ำจืดของตำบลสามพวงแห่งนี้มาออกแบบ โดยนำสัญลักษณ์ที่เป็น ปลาเค้า มาออกแบบเนื่องจากเป็นสัญลักษณ์ของชุมชนที่สื่อถึงความอุดมสมบูรณ์ของพื้นที่ในตำบลสามพวงแห่งนี้ นำมาทำเป็นประติมากรรมฝาผนังหน้าอาคาร โดยในการออกแบบประติมากรรมฝาผนังได้นำลวดลายสังข์โลกของสุโขทัยที่เป็นจำพวกของตำบลสามพวงมาปรับเปลี่ยนให้เป็นอัตลักษณ์เฉพาะของตำบล เพื่อให้ผู้คนสามารถรับรู้และ สัมผัสได้ถึงความเป็นอัตลักษณ์ของทั้งสองอย่างภายในหนึ่งเดียว ดังที่แสดงในรูปที่ 6 โดยอาคารแห่งนี้จะนำมาใช้เป็นที่สำหรับการให้ข้อมูลและต้อนรับผู้คนที่ภายใน โดยสามารถจัดกิจกรรมนันทนาการ

4.2.2 แนวคิดในการออกแบบอาคารสถาปัตยกรรมพื้นที่ 2 จากการสำรวจพบว่าพื้นที่แห่งนี้เป็นที่รกร้างปราศจากการใช้งานเป็นอย่างใดจึงทำการปรับปรุงออกแบบพื้นที่แห่งนี้ให้เป็นอาคารเชิงพาณิชย์เพื่อให้ผู้คนภายในชุมชนตำบลสามพวงสามารถนำสินค้าแปรรูปประมงมาค้าขายภายในให้เป็นจุดสำหรับดึงดูดผู้คนที่มาท่องเที่ยวโดยพื้นที่แห่งนี้จะถูกแบ่งเป็น 3 คือ 1) พื้นที่ต้อนรับ 2) พื้นที่ค้าขายประมง และ 3) พื้นที่ขายสินค้าการเกษตรที่มีอยู่ภายในตำบลสามพวง โดยการแบ่งพื้นที่ค้าขายให้ออกจากก็เพื่อช่วยรักษามาตรฐานในการจัดการความสะอาดอย่างมีประสิทธิภาพและมีความสะดวกในการเข้าถึง โดยพื้นที่การค้าจะมีจุดชำระเงินภายในที่นำเอาเหรียญไม้มาตกแต่งให้เข้าร่วมกับบริบทโดยใช้วัสดุที่สามารถหามาได้ในตำบลสามพวง ในส่วนของทางเข้าสามารถมองเห็นรูปปลาปลาเค้าอันเป็นสัญลักษณ์ของทางตำบลสามพวงดังที่แสดงในรูปที่ 7

รูปที่ 7 อาคารเชิงพาณิชย์

ที่มา : ผลงานออกแบบสถาปัตยกรรมโดยผู้วิจัย

4.2.3 แนวคิดในการออกแบบอาคารสถาปัตยกรรมพื้นที่ 3 ปัจจุบันพื้นที่แห่งนี้ถูกปล่อยให้เป็นบึงที่มีเพียงกระชังปลาเพียง 1 ชุดที่สำหรับเก็บไว้เพื่อศึกษาถึงการประมงน้ำจืดภายในบึงหนองสีดา การพัฒนาพื้นที่ริมบึงหนองสีดาเพื่อให้เป็นศูนย์เรียนรู้การประมงน้ำจืด โดยนำเสนอในการออกแบบให้เป็นศาลาที่ตั้งอยู่ริมบึงเพื่อสร้างเป็นจุดต้อนรับให้ผู้คนที่สามารถเดินลงไปตามเส้นทางเดินที่ได้ออกแบบเอาไว้ โดยบนทางเดินจะปูด้วยแผ่นไม้และมีการรองรับโครงสร้างโดยใช้ถ้ำน้ำที่ช่วยสร้างความสมดุลให้ลอยตัวและไม่ให้จมลงไปในขณะที่ผู้คนที่กำลังศึกษาถึงการประมงน้ำจืด ในส่วนกระชังปลาจะถูกวางเป็นแนวยาวพาดตามเส้นขอบติดกับพื้นดินเพื่ออำนวยความสะดวกให้ผู้คนที่อยู่ภายในบริเวณสามารถได้รับชมภายนอกได้ ในกรณีที่ไม่ได้เดินภายในพื้นที่ศูนย์การเรียนรู้ประมงน้ำจืดดังที่แสดงในรูปที่ 8 และ รูปที่ 9

รูปที่ 8 พื้นที่สำหรับกระชังปลา

ที่มา : ภาพถ่ายจากคณะผู้วิจัย 2562

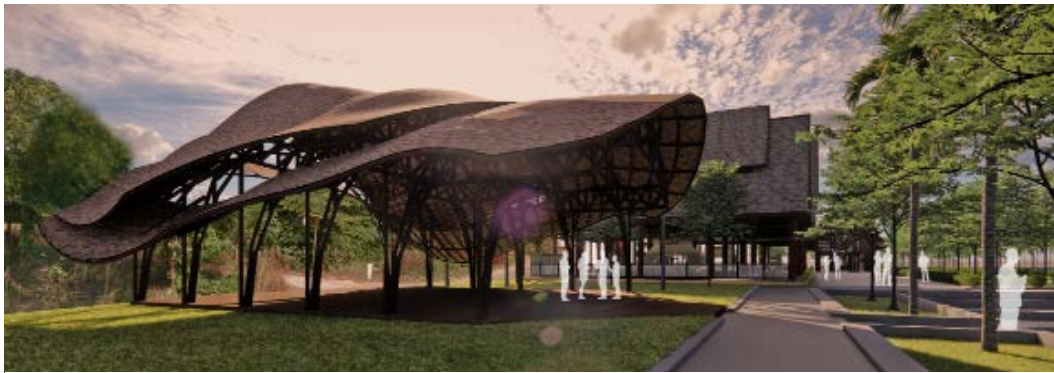

รูปที่ 9 อาคารพื้นที่เรียนรู้วิถีประมงท้องถิ่นศึกษาระชังปลา

ปลา

4.2.4 แนวคิดในการออกแบบอาคารสถาปัตยกรรมพื้นที่ 4 ในปัจจุบันสภาพพื้นที่แห่งนี้เป็นที่รกร้างที่อยู่ใกล้เคียงกับอาคารเก่าภายในโครงการและตั้งอยู่ตรงข้ามกับจุดวางพื้นที่วางกระชังปลา โดยพื้นที่แห่งนี้จะเป็นพื้นที่สำหรับประชุมปรึกษาอบรมภายในชุมชน ที่อำนวยความสะดวกให้ผู้คนในชุมชนและทางเทศบาลในตำบล อีกทั้งยังเป็นพื้นที่ให้ความรู้ในเชิงทฤษฎีประวัติความเป็นมาเกี่ยวกับการประมงท้องถิ่น โดยแนวคิดในการออกแบบได้นำวัสดุไม้ไผ่ที่สามารถสร้างสรรค์รูปทรงได้หลากหลาย (ARQA, 2018) โดยการออกแบบอาคารหลังนี้นำรูปทรงเครื่องมื่อในการจับปลาที่มีชื่อว่า ไชคักปลา เพื่อสื่อให้เห็นถึงความสวยงามทางด้านสถาปัตยกรรมและความเป็นอัตลักษณ์ของประมงท้องถิ่นตำบลสามพวงดังที่แสดงในรูปที่ 10

รูปที่ 10 อาคารประชุมสำหรับชาวบ้านและเทศบาลตำบลสามพวง
ที่มา : ผลงานออกแบบสถาปัตยกรรมโดยผู้วิจัย

รูปที่ 11 อาคารสำหรับพักผ่อน
ที่มา : ผลงานออกแบบสถาปัตยกรรมโดยผู้วิจัย

รูปที่ 12 ภายในอาคารสำหรับพักผ่อน
ที่มา : ผลงานออกแบบสถาปัตยกรรมโดยผู้วิจัย

4.2.5 แนวคิดในการออกแบบอาคารสถาปัตยกรรมพื้นที่ 5 จากการสำรวจจึงพบได้ว่าเส้นทางถนนของพื้นที่รอบบึงหนองสิตาแห่งนี้มีขนาดที่กว้างแต่ไร้ที่ปกปิดจากแสงแดด อีกทั้งยังมีปัญหาในสภาพภูมิอากาศที่ร้อนอบอ้าวจนทำให้ผู้คนมีปัญหาในการใช้งานภายในพื้นที่โครงการแห่งนี้ จึงทำการปรับปรุงพื้นที่โดยสร้างเป็นอาคารสำหรับพักผ่อนให้ผู้ที่ทำกิจกรรมนันทนาการภายในโครงการสามารถเข้ามาพักผ่อนได้ และเพื่อให้สื่อถึงความ

เป็นอัตลักษณ์ของการประมงน้ำจืดจึงได้นำแนวคิดการออกแบบที่ใช้ร่วมกับ ไซค์กปลา โดยนำหลังคาออกบางส่วน แต่ยังคงเก็บ โครงหลังคาและมีพื้นที่ที่สามารถนั่งพักผ่อนและมีพื้นที่สวนเกษตรภายในได้ โดยที่เว้นระยะของหลังคา ให้แสงแดดสามารถส่องผ่านเข้าถึงสวนเกษตรขนาดเล็กโดยที่ไม่มีกระทบกับผู้ใช้อาคารภายในจนมากนัก

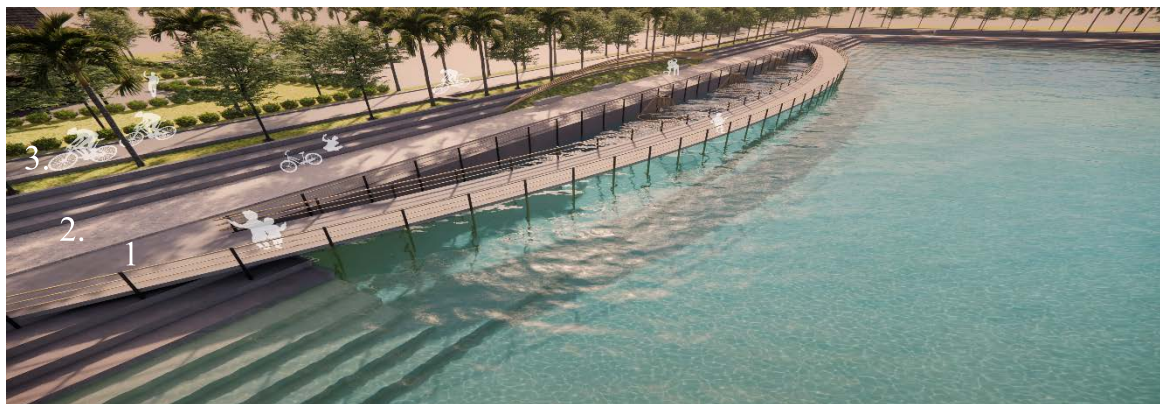

รูปที่ 13 พื้นถนนภายในรอบบึงหนองสีดา
ที่มา : ภาพถ่ายจากคณะผู้วิจัย 2562

รูปที่ 14 พื้นถนนภายในรอบบึงหนองสีดาหลังบูรณะ
ที่มา : ผลงานออกแบบสถาปัตยกรรมโดยผู้วิจัย

4.3 แนวคิดในการออกแบบพื้นที่ทางสาธารณะภายในโครงการ โดยจากการสำรวจพบว่าในปัจจุบันพื้นที่สำหรับการเดินทางภายในรอบบึงนั้นยังคงมีพื้นผิวขรุขระที่ไม่อำนวยความสะดวกในการเดิน หรือขับรถเข้ามาภายใน ดังที่แสดงในรูปภาพที่ 15 โดยการปรับปรุงพัฒนาพื้นที่ถนนสาธารณะให้อำนวยความสะดวกต่อการใช้งานมากขึ้น รวมถึงสร้างพื้นถนนให้ยื่นออกมาริมบึงที่มีการประดับด้วยโคมไฟที่วางบนน้ำโดยดึงเอาอัตลักษณ์ของเครื่องมือประมงน้ำจืดอย่าง ขอบจับปลา มาใช้ในการสร้างพื้นที่ให้เป็นจุดชมทัศนียภาพดังที่แสดงในรูปที่ 18 และสร้างเส้นทางถนนแบ่งเป็น 3 เส้นทางด้วยกันคือ 1) เส้นทางสำหรับผู้คนสามารถเดินออกกำลังกายได้ 2) เส้นทางถนนสำหรับวิ่งออกกำลังกาย 3) เส้นทางถนนสำหรับยานพาหนะขนาดเล็กอย่างจักรยาน และมีการแบ่งเส้นทางที่ชัดเจนเพื่อหลีกเลี่ยงอันตรายที่สามารถเกิดขึ้นได้ดังที่แสดงในรูปที่ 15

รูปที่ 15 พื้นถนนภายในรอบบึงหนองสีดาหลังบูรณะ
ที่มา : ผลงานออกแบบสถาปัตยกรรมโดยผู้วิจัย

ผลการออกแบบประกอบไปด้วย จากการสำรวจสภาพแวดล้อมของพื้นที่ทางกายภาพทำให้ทราบถึงปัญหาพื้นที่ที่ถูกปล่อยให้รกร้าง อาคารมีสภาพทรุดโทรม มีพื้นผิวเส้นทางการสัญจรที่ไม่สม่ำเสมอทำให้กลายเป็นพื้นที่ที่ถูกปล่อยทิ้งไว้ แต่ด้วยการพัฒนาการออกแบบวางผังปรับปรุงทัศนียภาพและการออกแบบสถาปัตยกรรมจะช่วยส่งเสริมให้เกิดเป็นพื้นที่เรียนรู้การประมงท้องถิ่นที่บูรณาการกิจกรรมท่องเที่ยวของตำบลสามพวง อำเภอคีรีมาศ จังหวัดสุโขทัย โดยการสร้างสรรค์งานสถาปัตยกรรมและงานภูมิทัศน์ของพื้นที่อาคารต้อนรับและพื้นที่อาคารเชิงพาณิชย์ซึ่งจะช่วยตอบสนองความต้องการให้ชาวบ้านสามารถทำการค้าขายภายในพื้นที่ได้ ทั้งนี้การใช้สถาปัตยกรรมเป็นพื้นที่ส่งเสริมกิจกรรมการค้าขายในชุมชน ส่วนพื้นที่เรียนรู้การทำประมงน้ำจืดจะช่วยส่งเสริมให้นักท่องเที่ยวให้รู้จักวิถีชีวิตของชาวประมงน้ำจืดของท้องถิ่นซึ่งเป็นที่มาของชื่อชุมชน สำหรับพื้นที่อาคารจัดประชุมอบรมจะช่วยผลักดันส่งเสริมให้ทางหน่วยงานราชการและสมาชิกชุมชนสามารถแสดงความต้องการและมีส่วนร่วมผลักดันให้แนวทางการพัฒนาสอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น โดยพื้นที่แห่งนี้สามารถจัดกิจกรรมเพื่อรองรับกับกิจกรรมอื่นๆได้เช่นกัน พื้นที่สำหรับพักผ่อนที่ใช้แนวคิดของการประมงท้องถิ่นมาทำเป็นพื้นที่พักผ่อนเพื่อแสดงให้เห็นถึงความเป็นอัตลักษณ์ของชุมชน และการปรับปรุงพื้นถนนทางสาธารณะ โดยสิ่งเหล่านี้จะส่งเสริมให้ผู้คนได้เข้าใจทั้งในความเป็นอัตลักษณ์ของชุมชน และส่งเสริมในการท่องเที่ยวในพื้นที่ตำบลสามพวง โดยที่การพัฒนาทั้งหมดจะช่วยเหลือเกี่ยวพันซึ่งกันและกัน

ข้อเสนอแนะสำหรับ โครงการพัฒนาพื้นที่บึงหนองสีดา จากการสรุปผลการออกแบบทำให้ทราบว่ายังมีพื้นที่บางส่วนที่ยังคงปล่อยให้โล่งและไม่ได้ใช้สอยพื้นที่ จึงมีความจำเป็นที่จะต้องมีการนำไปปรับปรุงและพัฒนาแบบในขั้นต่อไป นอกจากนี้กระบวนการทำงานในอนาคตควรมีการประชุมจัดรับฟังความคิดเห็นและมีมีส่วนร่วมของผู้คนในชุมชน เทศบาลและหน่วยงานอื่นๆที่เกี่ยวข้องเพื่อพัฒนาแผนแม่บทที่ส่งเสริมอัตลักษณ์ของชุมชนตำบลสามพวง อำเภอคีรีมาศ จังหวัดสุโขทัย (ไชยยา เมฆไตรรัตน์, 2564)

5. สรุปผลการศึกษา

ผลจากการศึกษาวิจัย โครงการการปรับปรุงพัฒนาพื้นที่บึงหนองสีดาที่ได้ทำการศึกษาทั้งในองค์ประกอบทางกายภาพและอัตลักษณ์ของพื้นที่เพื่อปรับปรุงและพัฒนาพื้นที่โดยมีการนำเสนอการพัฒนาในเชิงสถาปัตยกรรมทั้งหมด 5 โครงการ ได้แก่ 1) พื้นที่ต้อนรับ 2) พื้นที่เชิงพาณิชย์ 3) พื้นที่ศึกษาการประมงน้ำท้องถิ่น 4) พื้นที่สำหรับประชุมปรึกษาอบรมภายในชุมชน และ 5) พื้นที่สำหรับพักผ่อนและการพัฒนาพื้นถนนสาธารณะภายในรอบบึงหนองสีดา โดยคาดหวังว่าการออกแบบนี้จะเป็นการพัฒนาพื้นที่ที่ช่วยส่งเสริมให้เป็นศูนย์การเรียนรู้ประมงพื้นถิ่นที่มีอัตลักษณ์เฉพาะของท้องถิ่น ช่วยในการส่งเสริมการท่องเที่ยวในพื้นที่ตำบลสามพวง อำเภอคีรีมาศ จังหวัดสุโขทัย และเพื่อเป็นต้นแบบในการพัฒนาชุมชนให้กับชุมชนอื่นๆ ที่มีบริบทใกล้เคียง

6. กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบคุณ ชาวบ้านและคณะผู้บริหารเทศบาลตำบลสามพวง อำเภอคีรีมาศ จังหวัดสุโขทัย ที่ได้ให้ข้อมูลในการลงสำรวจพื้นที่ด้วยดี และขอบคุณคณะสถาปัตยกรรมศาสตร์มหาวิทยาลัยรังสิต ที่สนับสนุนและส่งเสริมโอกาสในการพัฒนาพื้นที่บึงหนองสีดาตำบลสามพวง อ.คีรีมาศ จ.สุโขทัย จนบรรลุเป้าหมายของการดำเนินงานในครั้งนี้

7. เอกสารอ้างอิง

ARQA. (2018). Bamboo Sports Hall for Panyaden International School. Retrieves, from

<https://arqa.com/en/architecture/bamboo-sports-hall-for-panyaden-international-school.html>

Google. Map. (online). Available <https://www.google.co.th/maps/@16.8112283,99.7881347,782m/data=!3m1!1e3>
(2020, November 20)

Lynch, K. (1977). *The city image and its elements*. Cambridge, MA: MIT Press: MIT Press

จินตนา บุญทองช่วย. (ออนไลน์). วิถีชีวิตของคนทุ่งสุโขทัยกับการทำประมง. สืบค้นเมื่อ 20 มกราคม 2561 จาก

<https://www.fisheries.go.th/if-center/web2/images/pdf/jin1.pdf>

ไชยยา เมฆไตรรัตน์. นายกองค้การบริหารส่วนตำบลสามพวง. สัมภาษณ์, 17 มกราคม 2564.

องค์การบริหารส่วนตำบลสามพวง. (ออนไลน์). 2564. สืบค้นจาก <https://www.sampuang.go.th/index>